

Myraksjonen – svar til Felleskjøpets lederartikkel 25 mars 2015

Besteforeldrenes klimaaksjon (BKA) har sammen med andre organisasjoner igangsatt en kampanje for å stoppe planene for ytterligere drenering og torvuttak fra det omstridte myrområdet Jødahlsmåsan øst for Gardermoen (Ullensaker og Nes kommuner). I lederartikkelen i Felleskjøpets magasin 25 mars kritiseres grunnlaget for kampanjen. Det understrekes at FK er en ansvarlig aktør som holder seg til lover og forskrifter, og dessuten er engasjert i utviklingen av miljøtiltak som bærekraftig dyrefôr, presisjonsjordbruk og biobrensel. Videre hevdes at veksttorv er uunværlig til produksjon av grønnsaker i veksthus, som på sin side også binder CO₂. Sammenligningen med utslippene fra 150 000 biler gir et feilaktig bilde, hevdes det. Det nevnes også at den forrige eieren allerede har drenert deler av Jødahlsmåsan slik at nedbrytningen har startet før Felleskjøpet kom inn i bildet.

Vi ber om plass for noen kommentarer til dette.

Lover og forskrifter utilstrekkelige

BKA har liten grunn til å betvile at Felleskjøpet opererer innenfor lover og forskrifter. Det skulle også bare mangle. Men det betyr ikke nødvendigvis at virksomheten er riktig ut fra et videre økologisk og etisk perspektiv. Etter vårt syn har dagens lover og forskrifter vesentlige mangler og er i utakt med både internasjonal og norsk miljø- og klimapolitikk.

At FK er engasjert i utvikling av miljøtiltak som bærekraftig dyrefôr, biobrenselanlegg o.l. gjør heller ikke torvuttak og produksjon av veksttorv unntatt fra en kritisk vurdering.

Den planlagte utvidelsen av virksomheten på Jødahlsmåsan vil i mange år framover omdanne lagret karbon til CO₂, i tillegg til andre irreversible miljøskader. Det er lagret 80 000 tonn C i form av døde planterester som vil bli omdannet til 300 000 tonn CO₂. Om dette vil skje i løpet av 50 år eller kortere/lengre tid vil avhenge av driften, men drivhusgassene vil uansett hope seg opp i atmosfæren. Dersom sammenligningen med utslipp fra biler kan misforstås, beklager vi og presiserer gjerne at de *årlige* utslippene vil være langt mindre.

Karbonlagring i veksttorv og veksthusplanter

Produksjon av planter fører selvfølgelig til binding av CO₂, men karbonet i drivhus- og hagevekster inngår i det hurtige karbonkretsløpet og brytes ned i samme takt som de produseres. Det skjer ingen oppbygging av et karbonlager i tomater, agurker eller hageplanter slik det skjer i en skog og en myr.

Torven som tas ut vil brytes ned i løpet av få år og karbonet omdannes til CO₂, enten det skjer i veksthus eller i blomsterbed. Det er grunn til å merke seg at i land der torv brennes blir CO₂-utslippene registrert i utslippsregnskapet.

Torv uunværlig for matproduksjon?

Torv fra torvuttak brukes til grønnsaks- og planteproduksjon i veksthus samt i parker, hager og balkongkasser. Ifølge opplysninger fra Bioforsk kan forbruket reduseres vesentlig gjennom gjenbruk og kompostering av veksttorv, overgang til andre vekstmedier som f.eks. mineralull og perlite og erstatning med kompost i parker, hager og balkongkasser.

Det er et stort potensial i organiske biprodukter fra jordbruket, hager og parker samt matavfall. I dag utnyttes disse i begrenset omfang og mye av deres næringsstoffer går tapt og fører til forurensning av vann og luft mens kunstgjødsel brukes unødig for å kompensere dette tapet.

Tvilsomt argument at nedbryting allerede har startet

At deler av myra allerede er drenert og at nedbrytingen har startet er ingen argument for å fortsette. I stedet bør Felleskjøpet utrede hvordan skadene/utslippene kan begrenses mest mulig, og snarest utvikle alternativer til torv. Utslipp fra drenerte myrer i Norge (mest jordbruksarealer) utgjør ca 1,5 millioner tonn CO₂ per år. Tiltak for å redusere disse utslippene vil inngå i en samlet plan for å komme ned til et nivå som er konsistent med togradersmålet. I den forbindelse finansierer staten nå forsøk med restaurering av drenerte myrer. At man samtidig tillater drenering/utgraving av mer eller mindre upåvirkede myrer, mener vi i Besteforeldreaksjonen er selvmotsigende.

En kan hevde at utslippet fra torvuttaket utgjør bare en liten del av de samlede utslipp i Norge. Imidlertid er mesteparten av de samlede utslipp i Norge (og i verden) summen av nettopp mange mindre kilder. For å kunne gjennomføre de store utslippskutt nødvendig for 2 graders målet, må alle kilder vurderes.

Vi trenger nye virkemidler

All erfaring viser at effektive klimatiltak bare tas i bruk hvis de er lønnsomme eller obligatoriske. Avtaler, regelverk og CO₂-avgift har utløst en rekke klimatiltak i samferdsel, industri, bygninger og olje- og gassvirksomheten. Jordbrukssektoren har så langt vært uten slike virkemidler.

Dersom uttak og bruk av torv skulle belastes med en CO₂-avgift på 400 kroner per tonn CO₂, – samme størrelsesorden som fossile brenslere i Norge – ville det planlagte torvuttaket på Jødahlsmåsan bli bedriftsøkonomisk ulønnsomt. Et utslipp på 300 000 tonn CO₂ ville koste 120 millioner kroner, dvs. flere ganger større enn den forventede inntekten fra torvuttaket (20 millioner kr fordelt over 30 år).

En høyere pris på torv og/eller reguleringer av produksjon og anvendelse ville stimulere til nytenking og erstatning med andre og mer bærekraftige produkter. Virkemidlene må selvfølgelig også gjelde importert veksttorv slik at en unngår å flytte utslippene til andre land.

Med vennlig hilsen,

Harold Leffertstra, medlem av Besteforeldrenes klimaaksjon, tidligere seniorrådgiver i Miljødirektoratet der jeg arbeidet blant annet med klimatiltak i jordbruket.